

státech zákonodárství trestní podléhá rychlým změnám, jest diplomatický styk omluvitelný a snad i nutný zvláště, když poměry vnitřní těch kterých států nejsou ještě ani urovnány. Mimo to není nyní tak snadná znalost cizího práva trestního. Ovšem dějí se pokusy zpřístupnit i znalost práva cizího, zvláště v oboru soukromého práva.

Tak založil »Reichsverband der Deutschen Industrie« v Berlíně »Institut für ausländisches Recht beim Reichsverband der Deutschen Industrie«; dle čl. 2. stanov mi zaslanych pečuje institut o šíření znalosti cizího práva podáváním zpráv a dobrozdání, vydáváním měsíčníku »Auslandsrecht, Blätter für Industrie und Handel«, zařízením knihovny a čítárny, vydáváním zákonů a sbírek cizozemských a pod. Institut zamýšlí zřídití jakýsi druh vysoké školy cizozemského práva, zahraniční úřad německý sám snahy ty podporuje. — Podobný institut je v Haagen, »Intermédiaire International«.

V oboru práva trestního není ovšem takového zájmu jako v oboru práva soukromého, zvláště Německo vidí v instituci té i důležitou pomůcku svého hospodářského povznesení.

Jelikož zahraniční ministerstva mají zpravidla i své právní oddělení (na př. něm. zahraniční úřad odd. III., viz Dr. Hermann Meyer: Das politische Schriftwesen im Deutschen Auswärtigen Dienst, Tübingen 1920), mohou snadněji orientovati se i v oborech cizího práva trestního a jest i pro nynější nepřístupnost cizího práva diplomatický styk v poměru ku vzdálenějším státům účelný. Jinak tomu jest však v poměru ku státům hraničním a zvláště státům sukcesním.

V poměru k Německu neplatí ovšem Bundesbeschluss ze 26./I. 1854, avšak touto okolností samou nelze ještě odůvodňovati nutnost diplomatického styku, který dle našeho soudu jen politickými a zahraničními důvody na ten čas se dá omluviti.

Saské soudy vzhledem ku naší praxi stavěné na diplomatickém styku žádají, aby žádost diplomaticky se podala, výnos bavorského ministerstva spravedlnosti z 21./V. 1920, č. 23945, nařizuje bavorským soudům, aby vraceli vůbec dožádání o právní pomoc přímo podaná, naproti tomu soudy pruské a hornoslezské přímo odpisují, vyřizují přímo došlá dožádání, ano dokonce v krátké cestě bez formálního vydávání dodají provinilce, vykázávše je administrativně a uvědomujíce soudy, by na hranici je zatkli, po případě dodávají je bez administrativního jednání.

Tato praxe vyvinula se na pohraničí již v dobách dřívějších a vracejí se k ní soudy pruské i hornoslezské.

Také policejní úřady říšskoněmecké nyní vyhovují zvláště na pohraničí a to zvláště v službě pátrací s výsledkem. Jisto je, že snaha musí se nésti tím směrem, aby umožněn byl rychlý, nenákladný, neformální a mesolení styk, opak je přežitkem staré školy.

Dr. Antonín Glos.

Literatura.

Dr. František Weyr, profesor práv na universitě Masarykově v Brně: Základy filosofie právní (nauka o poznávání právníckém). V Brně 1920, nakl. A. Piša, str. 244, cena 17 K.

Spisovatel zabývá se filosofií právní ve smyslu formálním, methodou poznávání právníckého, noetikou, a vytkl si za účel stanoviti základní pojmy, kterými právní normy mají býti poznávány. V části své pojednává autor o methodě kausální a normativní (o nazírání kausálním a normativním, o pojmu normy, o hodnotící činnosti intelektu při poznávání normativním a o vědě o právu jako vědě normové). Část druhou věnuje základním pojmům právním, pojednává v ní o právním řádu a jeho kon-

strukci, o logické a mluvnické formě právní normy, o pojmu povinnosti a práva, právní osobnosti a státu připojiv ke konci vývodu o systematické právní. Uvádím v hlavních rysech pochod nejdůležitějších myšlenek spisu Weyrova.

Východiskem autorovým je t. zv. filosofie idealistická. Objekt poznávání jeví se tak, jak jej subjekt vnímá, poznaná podstata objektu jest naprosto závislá na podstatě subjektu poznávajícího. Nazírání na svět, jaký jest, jest nazírání kausální, základní pomůcku pro nazírání toto tvoří forma kausálního zákona, který praví: vše, co jest, musí míti příčinu, že jest, jaké jest. Nazírání na svět, jaký má býti, jest nazírání normativní. Různost metody znamená různost zásadního zorného úhlu, s nímž pohlížíme na předmět, který chceme seznati.

Noetickým předpokladem nazírání normativního jest existence normy, to jest výrazu něčeho, co má býti. Původce oné normy zove se subjektem normy, subjektem povinnosti pak někdo, komu tato norma svědčí. Splývá-li subjekt normy se subjektem povinnosti v jednu osobu, mluvíme o autonomii. Tím vzniká představa subjektu, který sám sobě dává normy a jest jimi vázán. V opačném případě mluvíme o heteronomii. Důvodem poznání, že něco má býti, může býti opět jen norma a nikdy příčina ve smyslu kausálním. Weyr ohraničuje pojem normy předně od pojmu exaktního zákona v přírodovědeckém, tedy kausálním smyslu. Poznáním určitého přírodního zákona vím, že za určitých podmínek něco musí býti (musí se státi), kdežto poznáním určité normy zvím toliko, že něco má býti nebo se státi. Zdali se to skutečně stane, nemohu na základě pouhé normy to jest s hlediska normativního nikdy rozhodnouti. Dále ohraničuje Weyr pojem normy od pojmu pravidla. Pravidla jsou určité pravidelnosti ve vědách kausálních, k nichž poznání dochází intelekt zkoumající jednotlivé zjevy. Tato pravidla mají ovšem výjimky ze své platnosti (jinak exaktní zákony přírodní). Pojem pravidla nemá methodologicky co činiti s pojmem normy. Norma shoduje se s exaktním zákonem přírodním v tom, že oba nemají výjimek ze své platnosti. K noetické podstatě pojmu normy nenáleží její vlastnost, že skutečně působí jako motiv (imperativ). Jen ten, kdo by směšoval zorný úhel kausální a normativní, může se dopustiti chybného úsudku, že platnost normy je závislá na skutečném jejím působení jako motiv, jinými slovy: na skutečném jejím zachovávaní, uznávání se strany subjektů povinnosti. Neuposlechnutí normy není tedy výjimkou z její platnosti. Dále ohraničuje Weyr pojem normy od pojmu imperativu. Imperativ jest jednou z forem, kterými může se normativní představa vyjádřiti, nikoli však jedinou, a jest tedy nesprávně když ztotožňuje se pojmově norma a imperativ. Norma může obsahovat imperativ, nemusí ho však obsahovati. Konečně ohraničuje Weyr pojem normy od pojmu maximy. Tato jest představa, kterou posuzujeme svět, jaký jest.

Věda o právu jest disciplinou normativní, není však jedinou, jest jí také zejména etika. Předmětem vědy právní jsou právní normy. Veškeré normy, jichž normovým subjektem si představujeme jednotný subjekt, který nazýváme stát, imenujeme právními. Tím provedeno tedy rozlišení norem právních nejen od ethických, nýbrž též ode všech jiných, jako jsou společenské, náboženské atd. Také jistá část sociologie má jako právní věda za poznatkový předmět soubor právních norem, avšak tato část sociologie (explikativní) na rozdíl od vědy právní (normativní) zkoumá kausální methodou účinek právních norem na lidskou společnost. Hledati a uvědomovati si příčiny vývoje souboru právních norem vzhledem k jeho změnám v určitých obdobích, stanovení příčinné souvislosti mezi souborem právních norem dávno již zašlým a soubory, které ho časově následovaly, jest činností historickou, není však činností právníkou v normativním smyslu. Podobný (pouze vnější) vztah

k normativnímu poznávání práva jako historie má také t. zv. srovnávací pravověda.

Právním řádem dlužno rozuměti soujem všech právních norem, které chceme chápati jako jeden ústrojný celek, t. j. takový soubor (komplex) norem, které souvisí spolu tak, že jest logicky vyloučeno, aby jedna norma odporovala (obsahově) druhé. Tuto souvislost čili jednotnost norem přivádí totožnost subjektu normy. Subjekt ten jest ryzí abstrakcí, jen pomůckou, kterou chápeme určité normy jakožto jednotný normový soubor. Pro tuto představu zakořenil se výraz stát. Noetickým předpokladem právní normy a právního řádu jest tudíž konstrukce jednotného normového subjektu, totiž státu. Právní norma a právní řád má vlastnost heteronomní, subjekt normy nespadá nutně v jedno se subjektem povinnosti stanovené normou. Důvod platnosti (závaznosti) právního řádu jest poznatkem metanormativním a Weyr rozebírá kriticky teorii přirozeněprávní a teorii uznávací (Bierling). Za předpokladu jednotného normového souboru dlužno obsah všeho, co si představujeme tak, že »má býtí«, přičísti jednotnému subjektu normovému. Zejména nelze obyčej pokládati za pramen (i. e. formální) práva, pojem právního obyčejie má vůbec pro normativní poznávání smysl jen za předpokladu existence právní normy. Totéž platí o ostatních skutečnostech, jichž se právní řády dovolávají. Tyto skutečnosti jsou vesměs předpoklady, které stanoví norma pro možnost své aplikace v konkrétních případech. Interpretaci nelze nikdy korigovati nebo doplňovati právní řád, nýbrž toliko poznávati. Vykladač musí dojítí ku své interpretaci bez veškerých vedlejších pohybů a úmyslů, bona fide, musí býtí na výsledku své interpretační činnosti dokonale desinteresován. Právnímu řádu přísluší znak svrchovanosti, právní řád lze si představití s kterýmkoli konkrétním obsahem, jinými slovy jediným důvodem poznání, že určitá právní norma platí (existuje), jest příslušnost její k normovému souboru, jež poznáváme. Tento pojem svrchovanosti jest pouze formálním principem normativního poznávání, není v něm žádné »moci« (»nejvyšší«, »neomezené«). Svrchovaný právní řád jest jediný resp. prvotní zdroj vzniku veškerých právních poměrů resp. konkrétních právních povinností a t. zv. subjektivních práv. To platí také pro běžný názor o mnohosti normových subjektů uvnitř jednotného právního řádu. V této souvislosti podává Weyr dvě konstrukce mezinárodního práva.

Pro logický výraz právní normy jest způsobilou každá forma, kterou jde na jevo, že stanoveno jest něco, co »má býtí« a povinnost něčeho (někoho), co (kdo) předmět povinnosti má plniti, musí z ní plynouti představa normativní (odchylně od Kelsena, jemuž samostatnou právní normou jest jen ona, která obsahuje povinnost státu). Z toho, co uvedeno, plyne, že každý normový soubor vyjádřený řečí, obsahuje mnoho, co samo o sobě není samostatnou normou, nýbrž jen nutnými, nesamostatnými součástkami norem, podmínkami, na něž právní řád určitou povinnost z normy vyplývající víže. Rozdíl mezi kogentními a dispositivními předpisy nevztahuje se na normy (jak se všeobecně za to má), nýbrž může se vztahovati pouze na zmíněné podmínky. Do zákona nepatří definice základních právních pojmů, pokud vystupují s pretensí vědeckého prostředku k theoretickému poznávání práva. Tyto pojmy stanoviti, t. j. definovati je, přísluší jediné teorii či vědě. Od těchto definic rozlišovati dlužno definice slov, které pojímá zákonodárce do právního řádu za tím účelem, aby mu bylo lépe porozuměno, t. j. aby vykladač s určitým slovem spojoval týž pojem jako zákonodárce. Tyto definice jsou pro vykladače závazné. Mezi základní pojmy právní, jakožto prostředky k normativnímu poznávání práva vůbec — těch je poměrně málo — nepatří především mnohé pojmy, které všeobecně k základním pojmům právním se počítají, jako na př. »vlastnictví«, »krádež«, »nemovitost«, »pertinence« atd. Neklamným zna-

kem, zdali takové pojmy patří k základním pojmům, tvořícím prostředek k normativnímu poznávání každého právního řádu vůbec, jest okolnost, zdali nutno k jejich definici přibrati hlediska, která jsou normativnímu nazírání nutně cizí, tedy především účelová, teleologická.

Pojem povinnosti jest ústředním pojmem poznávání normativního, nemá místa v okruhu poznávání kausálně-explikativního. Formálně jeví se jako zvláštní normativní vztah mezi subjektem a objektem povinnosti, zvaný při číitatelnosti (povinnost při čítá se subjektu povinnosti). Okolnost, zda povinnost jest uvědomována a cítěna, jest pro normativní hledisko nerozhodnou. Norma může stanoviti povinnost i takového subjektu povinnosti, který si tuto povinnost ani uvědomovati nemůže, ježto mu chybí psychické vlastnosti (jako na př. při t. zv. morálních osobách). Vedle toho může však právní řád v určitých případech vyžadovati od skutkové podstaty, jež má býti v konkrétních případech důvodem poznání, že zde povinnost (v subjektivním smyslu) jest resp. byla, aby mimo jiné součástky obsahovala též uvědomění si oné povinnosti se strany toho, kdo má býti považován za povinovaného t. j. zavázaného. Tam, kde je povinnost, může býti také právo (nárok), co jest povinnosti (s hlediska subjektu povinnosti), může se jeviti právem či nárokem (s hlediska jiného subjektu); kde je právo, nárok, musí býti korespondující povinnost. Kdežto pojem povinnosti jest nezbytným základem a východiskem každého normativního uvažování, jest pojem práva jen pouhé akcidentále, bez něhož normativní vztahy zcela dobře mysleti lze. Pojem oprávnění normativně nelze vůbec definovati (konstruovati). Možnost vynucení povinnosti státem není rozhodující pojmovou součástí právní povinnosti (jinaK Kelsen).

V pojmu subjektivního práva a povinnosti spatřuje Weyr pomocnou představu vlastní aplikaci právních norem na konkrétní případy, nikoliv však ryzímu i. e. objektivnímu poznávání právního řádu. Naproti tomu jedna skupina theoretiků (na př. Thon) posuzuje i objektivní právo (právní řád) zásadně s hlediska subjektivního a představuje si právní řád jako snůšku subjektivních, avšak latentních práv a povinností, které za určitých okolností stávají se virtuálními, takže jeví se jí právní řád jakýmsi objektivovaným subjektivním právem. Kelsenovi pak jest všechno právo objektivní, v subjektivním právu vidí toliko subjektivisaci objektivního práva.

Právní subjektivitou rozumí se způsobilost býti nositelem subjektivních povinností a práv. Logický pojem nositele subjektivních povinností a práv jest pouhé abstraktum, jemuž ve světě vnějším nic neodpovídá. Toto abstraktum jest jaksi geometrickým bodem, k němuž vede právní řád jednotlivé povinnosti a vztah mezi tímto bodem a objektem jednotlivých povinností zove se, jak shora uvedeno, při číitatelnosti. Z akusálního rázu této při číitatelnosti, jakož i z logicky nutného předpokladu svrchovanosti právního řádu plyne, že právní řád může spojití s kterýmkoliv kusem vnějšího světa (nejen s člověkem), ba i s pouhou představou něčeho, co ve světě vnějším neexistuje, právní subjektivitu. Jedním z prostředků, které usnadňují aplikaci práva, jest zásadní stanovení toho, co chce pokládati zákonodárce za body při číitatelnosti. V této souvislosti vytyká Weyr Kelsenovu řešení problému právní subjektivty nedostatečnost s hlediska praktické aplikace práva.

Přecházejě k výměru pojmu státu ve smyslu normativním, právníckém, vytyčuje Weyr dvě základní funkce státu: stát, jakožto nositel právního řádu (subjekt normy), a stát, jakožto právní subjekt (subjekt povinnosti a oprávnění), podřízený tomuto právnímu řádu. Pojem státu jako normového subjektu je pouhým regulativním principem určitého druhu normativního nazírání. Stát jako právní subjekt je pouhým abstraktem, tedy bodem při číitatelnosti ve smyslu normativním, k němuž právní řád vede linie při číitatelnosti. Autor rozebírá s tohoto stanoviska kriticky panující

nauku, zejména Pražákovu definici pojmu státu vytýkaje jí, že jest směsicí teleologických, sociologických, historických a především politických hledisek, že tudíž postrádá všelikého jednotného východiska methodického, pak spor o pojmovou povahu t. zv. spolkového státu, s tím související kontroversi, je-li možnou dělitelnost svrchovanosti (Waitz contra Seydl) a poukazuje v dalším na význam přesného oddělení obou funkcí státu jako normového subjektu a subjektu právního po stránce methodické, politické a mravní, podrobuje s tohoto hlediska kritickému rozboru konstrukci středního pojmu novější theorie správního práva, totiž pojem t. zv. správního aktu, jak jej vyměřil Otto Mayer.

Poslední kapitolu věnuje Weyr systematice právní ve smyslu normativním, probíraje kriticky panující systematiku na nejdůležitějších příkladech, zejména na třídění práva v právo věcné a cbligační, v materiální a formální (procesní), ve veřejné a soukromé (theorii zájmovou — Gierke — a mocenskou).

»Základy« jsou hlavním dílem autorovým v řadě jeho dosavadních spisů z tohoto oboru a prvním původním českým větším speciálním dílem o filosofii právní vůbec. Ostatně zdržují se hodnocení tohoto díla z hledem k poměru autorovu k tomuto časopisu. Kašpárek.

Právní obzor. Orgán »Právnícké Jednoty na Slovensku« vychází v 8 číslech o dvou tiskových arších. Roční předplatná 40 K.

Vítáme srdečně tento časopis jakožto nástupce zašlého časopisu téhož jména Dra. Emila Stodoly, jenž s vydáváním jeho počal v nejkruťějších dobách maďarského útisku ve snaze a pevném přesvědčení, že i slovenština musí jednou dosáhnouti svého přirozeného práva, že i ona bude zaznívati nejen v síních soudních, nýbrž i v ostatních úřadech a školách. Bylo mu proto jen milou povinností starati se tímto způsobem nejen o zájem starších pracovníků slovenských na záslužné práci této, nýbrž i o vychování dorostu, vzbuzení lásky k mateřtině a řádné hodnocení její a vybudování terminologii slovenskou, již měl býti i jeho časopis zasvěcen a tak stal se průkopníkem slovenštiny na tomto poli. Při ustavující valné hromadě, při níž bylo usneseno časopis tento jako orgán Jednoty dále vydávati, byly též Drem. Fajnore m snahy Dra. Stodoly řádně oceněny a veřejný dík vzdán za jeho neunavnou práci ve příně této.

V úvodu svém sice zcela skromně prohlašuje redakce, že si nečiní nároků na úroveň vědeckou, omlouvajíc to tím, že nemají posud Slováci svých škol právníckých, ani literatury ani ustálené terminologie, avšak obsah čísla samého nás přesvědčuje, že přes to úrovně této časopisu odepřítí nelze. Tak pojednává Dr. V. Fajnor stručně, avšak přehledně, jasně a srozumitelným ladným slohem »o manželském právu majetkovém na Slovensku« shrnuje tak v pojednání své: majetkové následky odstupu od zasnoubení, výživu manželův, osobním majetku (osobitný majetok t. j. výlučně vlastnictví muže nebo ženy), koakvisaci (čili majetok spolunadobudnutý t. j. majetok společně nabytý), věno, obvěnění čili odměnu za věrnost, manželské smlouvy. V doplňku mluví pak o dědění mezi manžely, o dědičském právu vdovy, o vdovském právu a připojuje dotyčná ustanovení zákona ve slovenském překladu.

Dr. Emil Stodola podává pak dle spisu Ignáce Acsádyho »A magyar jobbágyság története« dějiny podanství v Uhrách od dob králův z rodu Arpadovců až do osvobození nastalém v roce 1848.

Dr. Ráth A. promlouvá o nové kodifikaci trestního zákona a trestního řádu a končí s výzvou na právníky slovenské k účasti na důležité práci této, neboť prý »národ je len tol'ko slobody, tol'ko práv hoden, kol'ko je ich schopný«.

K článkům těmto připojuje pak rada nejv. soudu Dr. Zaturecký přehled slovenské části, rozhodnutí nejvyššího soudu republiky naší.

Ve směsi rozmlouvá se o bratislavské fakultě právnické, o pensii advokátské, o přidavku soudcům na Slovensku a o rozhodnutí pražského soudu obchodního v oboru pojišťovacím, kterým byla pojišťovací společnost »Gresham« na žalobu H. R., ředitele továrny v Českých Budějovicích, odsouzena zaplatiti 10.000 Kč přes námitku žalované společnosti místní nepříslušnosti, jelikož ve smlouvě pojišťovací se dojednaly strany na příslušnosti soudu vídeňského a přes to, že společnost »Gresham« odepřela platiti ve měně československé, jelikož prý byla místem plnění Vídeň a že se tedy musí žalobce spokojiti s měnou, jež platí ve Vídni. Obchodní soud ve svých krátkých důvodech hlavně vytkl, že se strany na Vídni jako místo plnění patrně proto ujednaly, že byla Vídeň tehdy pro pojištěného městem tuzemským; jelikož pak Vídeň následkem převratu přestala býti pro republiku naší vnitrozemím a úmysl stran směřoval nepochybně k tomu, že pojistné se vyplatiti musí ve měně platné pro pojištěnce, musilo býti ve smyslu žaloby rozhodnuto.

Přejeme jak sesterské jednotě slovenské tak jejímu časopisu nejlepšího zdaru a doporučujeme ho vřele našemu právaictvu. —rcn—

Sedláček Jaromír, Dr., prof. české techniky v Brně: **Vlastnictví a vlastnické právo.** Kritický pokus. (Sbírka spisů právnických a národohospodářských, sv. I.) Brno 1919, Barvič a Novotný, str. 58.

Autor nazývá svou práci skromně »kritickým pokusem«. I jinak prohlašuje na několika místech, že nepřeje si, aby spisu jeho přikládán byl větší význam, než činí autor sám. Tato skromnost jest sympatická u spisovatele, který jinak má nejnáznější vědecké ambice.

Spis skládá se ze tří hlav. První jedná o noetických předpokladech právní vědy vůbec a o pojmu právní normy zvláště, druhá přináší kritiku několika právnických spisovatelů, pokud jednají o otázce vlastnictví a vlastnického práva. (Randa, Unger, Thon, Heyrovský, Tilsch, Krainz, Burgardt, Crome, Krčmář a Svoboda), třetí část věnována jest výkladu ustanovení občanského zákona o ochraně vlastnictví.

Thema, jež zvolil autor, jest značně nesnadné. Nespokojuje se — jako většina spisovatelů — přejímati prostě názory a mínění panující nauky a vyšperkovati ji, jak bývá obvykle, několika vlastními dodatky, jež obyčejně na věci samé nic nemění, nýbrž usiluje zcela vážně o kritiku dosavadní teorie právní. Vychází při tom z teorie normativní a pokouší se v první hlavě svého spisu vyložití čtenáři ve vši stručnosti noetické základy této teorie. Tato snaha po stručnosti stává se mu arci někdy osudnou, poněvadž není prostě možno vyložití na několika málo stránkách zcela uspokojivě problém tak spletitý a nesnadný jako jest normativní nauka. Protě stává se, že mnohdy výklady jeho nejsou (zejména pro neinformovaného čtenáře, jež autor zajisté předpokládá) tak určité a zřetelné, jak sám asi má za to. To platí zejména o oněch partiích, ve kterých se uchyluje od teorie jinak jím zastávané. Dalším důvodem nejasnosti jest jistá vlastnost literárního slohu Sedláčkova, kterou jsme již v jiných pracích jeho pozorovali a která se i v této nejnovější publikaci, třeba že v míře slabší, objevuje. O tom se ještě zmíním.

Jako příklad takové nejasnosti uvádím místo na stránce 3., kde spisovatel praví, že »není tudíž správně, když se nerozhodnost vědomí povinnosti pro konstrukci její vyvozuje z ustanovení pozitivního právního řádu, že znalost zákona neomlouvá. (Má býti patrně: neznalost!) Toto ustanovení je pro pojem povinnosti náhodné a nemůže proto býti pojmovým dělidlom pro normu právní a etickou.« Mní tím patrně pravidlo ignorancia legis nemini permittitur ale vyslovuje správnou jinak myšlenku, že norma jest suverenní ve stanovení povinností a že tudíž může po případě stanoviti povinnost povinnostního subjektu, aniž by předpokladem jejím bylo »vědomí povinností«, nesprávně. Neboť patrně není správně tvrditi, že ne-

lze vyvoditi nerozhodnost vědomí její (t. j. povinnosti) z ustanovení právního řádu, poněvadž není jiného důvodu pro toto poznání než onen normový soubor. Ani věta (jinak správná), že ustanovení ignorantia legis nemini permittitur je pro pojem povinnosti náhodný, nemůže být důvodem, proč by nemohla býti pojmovým dělidlím pro normy právní a etické. Nemohu se též spřáteliti s autorovou definicí »pojmu« jakožto »výrazu pro relaci pojmů vyjádřenou v tak zvaných pojmových znacích« (str. 31.). Výklady Sedláčkovy jsou příliš rapsodické, tak že je někdy dosti těžko zjištití, jak si autor sám věc představuje.

Velmi správně vyčítel spisovatel — na rozdíl od většiny kritiků normativní teorie — nejdůležitější a nejzávažnější problém, který tato teorie skýtá. Je to otázka konstrukce subjektivní povinnosti a práva a jejího vztahu k pojmu práva objektivního. Vybrav si tuto nejtěžší partii z celého souboru otázek sem spadajících, osvědčil pozoruhodnou odvahu vědeckého úsudku, která směřuje nás s některými nedostatky, jež v řešení jeho sledáváme. Jsme přesvědčeni, že málokterý kritik Sedláčkova spisu mohl by o této tak obtížné věci říci něco podstatně lepšího, takže tyto kritikové liší se od Sedláčka jen tím, že o podobných otázkách moudře a diplomaticky mlčí, spokojí se pohodlně a málo nebezpečnou negativní kritikou, kdežto autor nebál se vysloviti svůj názor o nich, při čemž arci, jak máme za to, tu a tam přecenil svou vlastní sílu.

Základní východisko, z něž autor ve druhé hlavě svého spisu přistupuje ke kritice několika spisovatelů, jest nesporně správné. Bezpečná půda normativní teorie, na které stojí, umožnila mu, že správně postřehl metodické nedostatky a nedůsledky obvyklých konstrukcí pojmů »vlastnictví« a »vlastnické právo«. Tyto konstrukce chtějí normativními pojmy zachytiti něco, co normativně vyjádřiti se nedá. »Vlastnictví« jest t. zv. právní institucí (viz mé »Základy filosofie právní«, str. 133.) t. j. určitým sociálním a hospodářským stavem, jež má motivační působnost právních norem ve světě vnějším vyvolati. K tomu třeba celého komplexu právních norem, který vzhledem k zamýšlenému jednotnému hospodářskému cíli zákonodárcově možno nazvati jednotně »právem vlastnickým« v objektivním smyslu. Normativně nejvíce se tento komplex jednotkou, nýbrž toliko s účelového hlediska zákonodárcova. Totéž co o právní instituci práva vlastnického platí i o jiných podobných »institucích« jako na př. o manželství atd.

Je tedy autorova kritika v hlavě druhé v podstatě toliko negativní a — s hlediska teorie normativní — ani jiná býti nemůže. Přes tuto svou negativní podstatu jest však nepoměrně plodnější, než spousta jiných kritik, které, postrádající pevného metodologického východiska, dopouštějí se nannoze podobných chyb jako autoři jimi kritisovaní a nejsou tudíž zpravidla o nic přesvědčivější než názory, které potírají.

V rámci této recence, není mi možno zabývati se podrobněji jednotlivostmi spisu Sedláčkova. Vyžadovalo by to, abych zkoumal, do jaké míry osvojil si autor jasnou představu o dosahu vět a pouček, jež přejímá z teorie normativní. Podle pravdy jest mi říci, že některá místa ve spisu Sedláčkově činí na mne dojem, jako by si autor nebyl dosud bez výjimky dovedl uspořádati poměr normativní nauky k jistým filosofickým thesím, které zastával patrně dříve, než s normativní teorií se seznámil, a které, jak se zdá, dosud nechce opustiti. Z toho plynou jisté nedůslednosti a nejasnosti. Tyto nejasnosti, ač jinak zásadně neubírají ceny pokusu autorovu, zbytečně vystupňovány jsou onou zvláštní vlastností jeho slohu, o které jsem se již shora zmínil. Kromě jisté rapsodičnosti vyznamenává se totiž sloh ten podle mého soudu sklonem k formám, jichž užíváme v řeči mluvené. Z mnoha příkladů, jež v tomto směru skýtá spis, uvádím namátkou jen tento: »Tato pomíjívá vůle není ovšem ani právním dovolením, ani právní možností. Mysleme si — prosím — že právní řád dovoluje, t. j. nezakazuje choditi po určité cestě, mám tím

již vůli choditi po této cestě?« Větu tuto možno sice po případě v mluvené řeči (přednášce) bez závady vysloviti, ale méně hodí se do řeči psané, t. j. určené pro čtenáře. Vůbec bylo by si přáti, aby autor pečlivěji dbal výrazu svých myšlenek. Jsou namnoze správné, ale forma, kterou je vyjadřuje, jest velmi často nejasná, někdy ledabyla. Na str. 41. na př. praví: »My však tvrdíme, že právní věda vázána jest sice normami právními, leč nikoli zákonem. I v tom lišíme se od panující vědy právní. Tím ovšem není řečeno, že ony definice neobsahují právních skutečností pro ochranu norem«. Výraz »skutečností pro ochranu norem« jest zcela nejasný, ba nesprávný, poněvadž právě s hlediska normativní teorie, ke které se spisovatel hlásí, nemá představa normy, která by něčím mohla nebo musela být chráněna, žádného smyslu. Autor tím chtěl patrně říci, že definice, obsažené v zákonech, nejsou bez významu pro aplikaci normy na konkrétní případy, t. j., že je mají pro určení konkrétních povinností a práv, — výslovně řekl však něco zcela jiného.

Poslední publikace autorova znamená přes nedostatky, kterých se neubaroval a kterých se ostatně téměř žádný spis úplně nevyvaruje, rozhodný pokrok v řadě jeho dosavadních literárních prací. Vědecká škola normativní vítá v něm proto se zadostiučiněním pracovníka, od jehož dalšího vědeckého působení si mnoho slibuje.

Weyr.

Hlídka časopisů.

Česká revue. Fischer Josef: Presidentův program (313). — Hýsek Miloslav: Dr. Servác B. Heller (327, 429). — Znamenáček J.: Stavba státu (340). — Hamann Leopold: Poznámky k židovské kolonizaci (348). — Svoboda K.: Francouzská estetika dramatu (355). — Hoch Karel: Počátky německého nacionalismu (366, 449). — Sís Vlad.: Idea jihoslovanské federace v letech šedesátých a dnes (409). — Fischer Josef: Masarykovy projevy v Rusku (418). — Krcmík (Politika, literatura a divadlo).

Právník. Dr. Ráth A.: Unifikácia (153 a 193). — Dr. Zelinka Josef: Několik kapitol z nového práva liechevního (162). — Dr. Vodička Otomar: Vývoj československého bankovníctví cedulového (233). — Teige Josef: Kdy a kým zavedeno bylo magdeburské právo na Moravě (244). — Horák Antonín: Zákon rozlukový po roce praxe, §§ 13.—24. (274, 313). — Dr. Schwab Václav: Několik poznámek k § 13.g zákona ze dne 22. května 1919, č. 320 sb. z. a nař. (287). — Praktické případy. Hovorna. (K výkladu § 20. nov. manželské ze dne 22. května 1919, č. 320 sb. z. a nař.) — Ještě k příslušnosti dle § 20. rozl. zákona. — Jak vynutiti vyklizení bytu rozvedeným manželem? — Vztahuje se zákon ku zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a nař. také na jmění zádušní (kostelní) a obroční (farní)? — Ze soudnictví naš mladistvými. — Jaké řízení při přestupcích správních dle zákona z 17. října 1919, č. 567 sb. z. a nař. (307 a 350). — Literární zprávy. Denník.

Právní obzor. Dr. Fajnor V.: Manželské právo majetkové na Slovensku (3). — Dr. Stodola Emil: Dejiny podanstva v Uhrách, dla spisu Ignáca Acsódyho »A magyar jobbágyság története« (39). — Dr. Ráth A.: Nová kodifikácia trestného zákona a trestného rádu (53). — Dr. Zaturecký A.: Prehľad slovenskej časti rozhodnutí najvyššieho súdu Rep. Československej (55). — Založení právnícké jednoty na Slovensku. Směs.

Správní obzor. Dr. Hlavička Michael: Poznámky k řádu volení v obcích republiky československé (251). — Dr. Klapka Otakar: Dohled k hospodaření obcí (269). — Dr. Laštovka Karel: Pokus o řešení národnostní otázky v Čechách (291). — Štelovský Jindřich: Litis con-